

Když je dítě „nejen“ v akutním ohrožení

Mgr. Martina Koplová, DiS.

Expertka projektu Signály, SOFA

Projekt OPZ Signály Plus

Projekt Signály Plus

- KA 1 – Koordinace mezioborové spolupráce, Ústí nad Labem
- KA 2 – Case management v ŠPP, Ústí nad Labem
- **KA 3 – Podpora dětí ohrožených syndromem CAN, Chomutov**
 - **Vznik mezioborové platformy (zástupci PČR, OSZ, OSPOD, NNO, škol, školek, dětská psychiatrická, terapeutky, SVP, PPP, TDZ Naděje aj.)**
 - **Vznik nástroje pro podporu odborníků a dětí v akutním ohrožení**
 - **Proškolení platformy v TRP a akutním ohrožení**
 - **Pravidelná setkání platformy**
 - **Kazuistické semináře pro celý terén**
- KA 4 – Realizace kurzu RK, Chomutov

Návaznost na projekt Signály

Signály x Signály Plus v Chomutově

Signály

- Karta KID (včasná identifikace – chronické x akutní ohrožení)
- Koordinátor MS
- Case management
- Kazuistické semináře aj.

= Jak poznám ohrožené dítě a jak ho podpořím?

Signály Plus

- Návaznost (tzv. druhý stupeň)
- Děti pouze v akutním ohrožení

= Co mám dělat, když je dítě na základě Karty KID identifikováno jako akutně ohrožené?

Proč akutní ohrožení?

Násilí ve světě si každé 4 minuty vyžádá dětský život!

- Kolem **90 milionů dětí** je obětí **sexuálního násilí**.
- **Každá pátá žena/dívka** v dětství zažila sexuální násilí – každá osmá byla znásilněna nebo sexuálně napadena.
- **Každý sedmý chlapec/muž** zažil v dětství sexuální násilí – každý jedenáctý byl znásilněn nebo sexuálně napaden.
- **1,6 miliard dětí, tedy 2 ze 3**, doma pravidelně čelí tělesným trestům.
- **Více než dvě třetiny** čelí nejen fyzické, nýbrž i psychické agresi.
- Ročně **vlivem násilí na dětech zemře v průměru 130 tisíc dětí** a dospívajících mladších 20 let.
- U adolescentů je vyšší riziko úmrtí v důsledku násilí.
- 7 z 10 dětí, které zemřely kvůli násilí, bylo ve věku 15 až 19 let, většina z nich byli chlapci.

Násilí v ČR si každý rok vyžádá 6 dětských životů!

- V důsledku špatného zacházení **zemře ročně průměrně 6 dětí** (1/2 dětí je do 1 roku), **v roce 2024 celkem 8 dětí.**
- **Za posledních 8 let zemřelo** na následky násilí v ČR 44 dětí, **799 jich mělo trvalé zdravotní následky**, přes 15 tisíc **potřebovalo péči psychologa**, 3229 dětí **skončilo z důvodu násilí v rodině v ústavní péči.**
- OSPOD řešily loni případy 10 155 týraných, zneužívaných a zanedbávaných dětí. **Počet se meziročně zvedl téměř o devět procent.**
- Přes 1 100 kauz vyústilo v **trestní oznámení.**
- **V nemocnicích** skončilo 265 dětí.
- Po zneužívání bylo **těhotných** 35 děvčat.
- **Násilná kriminalita dětí** vzrostla od r. 2019 o 26 %.
- Stouply počty **dětských vražd a dětských vrahů.**
- 72% pachatelů hromadné **střelby** **zažila NZD** (zejm. týrání, zneužívání).

Výskyt negativních zkušeností v dětství – ČR

Týrání nebo zanedbávání dítěte	Výskyt
Psychické týrání	21%
Fyzické týrání	17%
Zanedbávání	8%
Sexuální zneužívání	6%

Dysfunkční rodinné prostředí	Výskyt
Odloučení rodičů nebo rozvod	23%
Domácí násilí (násilí vůči matce)	22%
Užívání alkoholu členem domácnosti	15%
Duševní onemocnění člena domácnosti	13%
Užívání drog členem domácnosti	5%
Pokus o sebevraždu člena domácnosti	4%
Uvěznění člena rodiny	1%

Počet zjištěných případů ohrožení dítěte

**Jaké jsou roční náklady na sanaci
zdravotních důsledků negativních
zkušeností v dětství v ČR?**

136 miliard

Zkušenosti z terénu

1 Odborníci velmi dobře identifikují děti v akutním ohrožení.

„Dítě se mi svěřilo, když jsem s ním řešila nevhodné chování ke spolužákům, pozdní příchody a věčné zapomínání pomůcek.“

2 Následná reakce přichází pozdě nebo vůbec (strach, odmítnutí podat oznámení nadřízeným, nedostatek informací – kam a jak hlásit?, plnění oznamovací povinnosti dle ZSPOD, nikoli TZ).

„Já bych to ráda nahlásila, ale ředitel mi to zakazuje.“

„Jak má vypadat to oznámení a kam to mám adresovat?“

„To to mám fakt oznámit i na policii?“

Zkušenosti z terénu

- 3 Odborníci se bojí interakce s dítětem (neví, jak reagovat, co říct, nedostatek informací – nesprávné vysvětlení návazného postupu).**

„Vůbec nevím, co na to dítěti říct.“

„Řekla jsem mu, že to nikomu nepovím a že to bude dobrý.“

„Řekla jsem, že bude mluvit jen s OSPOD.“

- 4 Absence „lidské podpory“ v přítomném okamžiku a následující den (nedostatečné ošetření emocí, vyhýbání se kontaktu následující den apod.).**

„Přišla druhý den do školy a já jsem raději šla jinudy, protože nevím, co bych jí řekla a jak jí oslovit.“

- 5 Absentující ošetření třídního kolektivu.**

„Přijeli policajti a děti se druhý den ptaly, co se dělo. Kamarádka Aničky byla trochu vyjukaná, ale já nevěděla, co jim říct.“

Zkušenosti z terénu

V České republice **chybí jednotné, lokalizované a prakticky využitelné materiály**, které by systematizovaly postupy jednotlivých odborníků v případech akutního ohrožení dítěte. Stávající dokumenty se tématu často věnují jen z úzkého odborného úhlu a neposkytují **holistický a mezioborový přístup**.

Průvodce akutním ohrožením dítěte s praktickými checklisty

Průvodce akutním ohrožením dítěte

Co to je?

Praktický lokalizovaný materiál pro odborníky, který slouží jako rychlý průvodce při podpoře dítěte v akutním ohrožení.

Co obsahuje?

- Checklisty (konkrétní kroky) – první minuty, následující den, ošetření třídního kolektivu
- Ilustrované pomůcky pro děti
- Doporučení k mezioborové spolupráci

Co je cílem?

- Poskytnout odborníkům dostatečnou podporu při podpoře dítěte v akutním ohrožení
- Poskytnout dostatečnou, včasnou a kvalitní podporu ohroženému dítěti v náročné situaci, protože první minuty a hodiny se počítají...

Proces vzniku

- 1 **Sestavení platformy**
- 2 **Definice akutního ohrožení**
Definice násilí dle WHO: „Záměrné použití nebo hrozba použití fyzické síly proti sobě samému, jiné osobě nebo skupině či společnosti osob, které působí nebo má vysokou pravděpodobnost způsobit zranění, smrt, psychické poškození, strádání nebo újmu.“
- 3 **Hledání vhodného nástroje**
- 4 **Tvorba předlohy materiálu**
- 5 **Tři setkání s platformou a pilotáž materiálu na kazuistickém semináři**
(reálná kazuistika OSZ) – zanášení připomínek v průběhu
- 6 **Grafická úprava**
- 7 **Kulatý stůl**
- 8 **Zpracování připomínek**
- 9 **Materiál, který projde pilotáží**
- 10 **Tvorba checklistu 3 a pokračování od bodu 5**

Průvodce akutním ohrožením dítěte: Checklist 1

Průvodce prvními minutami Co dělat bezprostředně poté, kdy se dítě svěří nebo situaci zachytím?

ZACHOVEJ KLID

Dýchej. Uzemni se.
Dítě potřebuje, abys
byl/a klidný/a.

NEVYŠETŘUJ

Nejsi vyšetřovatel.
Jsi přítomný dospělý.

VYHODNOŤ AKUTNOST

Je dítě **právě teď** v přímém ohrožení?
Je dítě **zraněné**, pod vlivem drog,
silně rozrušené, dezorientované?
Hrozi **sebevraždá / sebepokrožením**?

POKUD JE ODPOVĚĎ NA NĚKTEROU Z OTÁZEK ANO, UDELEJ OKAMŽITÉ KROKY:

Zavolej záchranou službu/policii:

155 – pokud je dítě zraněné nebo v ohrožení zdraví

158 – při podezření na spáchání trestného činu (násilí,
sexuální zneužívání apod.)

Při nejistotě zkonkultuj situaci s:

OSPOD (474 637 207, 606 648 736), PČR (158).

POKUD JE ODPOVĚĎ NA OTÁZKY NE, POSTUPUJ DÁLE PODLE CHECKLISTU NA DALŠÍ STRANĚ.

Checklist 1

- ☐ **1. Zajisti bezpečné prostředí pro dítě**

Zajisti bezpečí klidná místnost žádné další osoby	→	Poděkuj dítěti „Děkuji, že jsi mi to řekl/a.“	→	Ujisti dítě „To, co se stalo není tvoje vina.“	→	Zisti s dítětem než dorazí pomoc	→	Informuj, požádej o pomoc Informuj nadřazeného Požádej o pomoc kolegy
---	---	--	---	--	---	---	---	---
- ☐ **2. Zajisti základní potřeby dítěte**
(zpej se, co dítě potřebuje – pití, teplo/deka, klid).
- ☐ **3. Stabilizuj emoce dítěte**
(senzomotorická regulace – plyšák, míček, prstýnek apod.)
- ☐ **4. Veď s dítětem klidný rozhovor**
příloha 1.1
Neříd na dítě, aby mluvil. Pokud dítě nechce mluvit, nabídi mu, že ti to může napsat nebo nakreslit.

Co říct? „Děkuji, že jsi mi to řekl/a.“ „To, co říkáš, je vážné.“ „Něboj se, uvidím, co bude potřeba, abys byl/a v bezpečí.“ „Nikdo nemá právo ti ublížovat.“	Čemu se vyhnout? „To nemůže být pravda!“ „Proč jsi mi to řekl/a dřív?“ „Zjistíme to jen mezi námi.“ „Všechno už bude dobré.“
---	---
- ☐ **5. Informuj dítě, že informaci musíš předat dál (PČR, OSPOD)**
„Není to tvoje chyba, co se stalo. Ty za to nemůžeš.
Je důležité, abychom o tom řekli policii.“
„Chci, abys byl/a v bezpečí, proto to musím
oznámít policii.“
„Stalo se něco, co je špatné a co musím oznámit
policii, protože není v pořádku, že se ti to stalo.“
- ☐ **6. Neoznamuj situaci pečující osobě**
(pokud je strýčkem nebezpečí) ani druhému rodiči (ačkoli není přímým pachatelem). Pečující osobu informuje
PČR či OSPOD.
- ☐ **7. Kontaktuj PČR a OSPOD**

PČR Riegrova 4510, 430 01 Chomutov Telefon: 158 Email: epodatelna.police@pcr.cz Datová schránka SKP.V: 949zckv	OSPOD Zborovská 4602, 430 28 Chomutov Telefon: 474 637 207, 606 648 736 Email: zbornova@chomutov.cz Datová schránka: 497beyz
---	---
- ☐ **8. Předěj dítěti základní informace o tom, co se bude dít dál**
(PČR, OSPOD) – příloha 1.2 – 1.4
- ☐ **9. Vytvoř písemný záznam o situaci**
příloha 1.5
- ☐ **10. Odešli záznam datovou schránkou**
PČR: 949zckv
OSPOD: 497beyz
Okresní státní zastupitelství: uřah2g
- ☐ **11. V případě, že se dítě vrací druhý den do školy nebo organizace,
postupuj dle CHL2.**
- ☐ **12. V případě, že se dítě nevrací druhý den do školy nebo organizace,
postupuj dle CHL3.**

OSPOD Chomutov pomáhá dětem Jsme tu pro tebe!

Možná máš problémy doma, ve škole, s kamarády nebo jsi jen smutný/smutná a nevíš, co dělat. Můžeš se na nás obrátit!

S ČÍM TI MŮŽEME POMOCI?

- Když se doma hádají rodiče nebo se rozcházejí
- Když máš pocit, že tě doma nikdo neposlouchá
- Když máš strach, nebo se cítíš být v nebezpečí
- Když máš problémy ve škole (šikana, záškoláctví, výchovné problémy)
- Když tě něco trápí a nevíš, komu to říct
- Když potřebuješ pomoc nebo radu

KDO JSME?

Jsme pracovníci OSPOD – Oddělení sociálně-právní ochrany dětí, říkájí nám „ospodačky“ „ospodači“. Nasloucháme, pomáháme, řešíme. Vše, co nám řekneš, bereme vážně a jednáme citlivě.

JAK NÁS KONTAKTOVAT?

- **Přijď za námi:**
Magistrát města Chomutova
Zborovská 46/2, 430 28, Chomutov
V pondělí a středu od 8:00 do 17:00 hodin
nebo v úterý a čtvrtek od 8:00 do 15:00 hodin.
V naléhavých případech jsme tu pro tebe i v pátek od 8:00 do 13:00.
- **Zavolej nám:**
474 637 207, 606 648 736
- **Napiš e-mail:**
r.horynova@chomutov.cz

DŮLEŽITÉ:

Vše, co nám řekneš, je důvěrné. Naše pomoc je ZDARMA. Můžeme s tebou mluvit i osobně, třeba ve škole. Neboj se říct si o pomoc. Nejsi na to sám/sama.

Místnost, kde si povídáme Co se v ní děje?

„Ahoj! Já jsem POVÍDÁLKA, místnost, kde si s dětmi povídají lidé, kteří jim pomáhají. U mě si s tebou můžeš povídat policistka, když se ti něco stane. Aby ti ve mně bylo hezky, potěším tě obrázky a čekají tu i hračky. Budu ale moc ráda, když si s sebou vezmeš svou oblíbenou věc nebo hračku. Posadit se můžeš na židli nebo gauč. Je důležité, aby ses u mě cítila bezpečně a klidně, proto tu nikdy nebudeš o samotě. V místnosti s tebou bude vždycky hodný dospělý, který ti bude naslouchat a pomáhat. Můžeš si vybrat, jestli to bude žena nebo muž.“

Ahoj, já jsem policistka Jana. Dnes s tebou budu v Povídalce a budu si s tebou povídat. Budu se ptát na to, co se stalo. Budu se snažit pochopit, co cítíš a co potřebuješ. I ty se mě můžeš ptát na cokoliv, co tě zajímá.

Průvodce akutním ohrožením dítěte: Checklist 2

Checklist 2

- ☐ **1. Dohodneme se s OSPOD na dalším postupu.**
- ☐ Kontaktuji klíčového pracovníka OSPOD, který má případ na starosti. Pokud není zatím zřejmé, kdo to je, volám vedoucí OSPOD (Romana Horynová, 474 637 207, 606 648 736).
 - ☐ S pracovníkem OSPOD se dohodneme na roli naší organizace ve sledování a podpoře dítěte: např. schůzka všech zapojených stran, frekvence informování, účast na případných konferencích (schůzky školy/organizace je vždy na místě), domluva intervencí ze strany OSPOD, školy a dalších akcí.
 - ☐ V případě, že první den po nahlášení dítě nepůjde do školy/organizace, informuji OSPOD (vedoucí OSPOD: 474 637 207, 606 648 736) a požádám o sdělení, zda nebo kdy přijde dítě do školy.
- ☐ **2. Pokud došlo k umístění dítěte na bezpečné prostředí a dítě se již nebude vracet do naší školy/služby, postupuji dále dle OHL 3.**
- ☐ **3. V opačném případě postupuji dle dalších bodů.**
- ☐ **3. První den po nahlášení navazuji kontakt s dítětem.**
- ☐ Dítě zůstává ideálně v kontaktu s osobou, které se svěřilo a která ho předchozí den provázela.
 - ☐ Kontaktní osoba první den po nahlášení aktivně osloví dítě a domluví se s ním na čase následného setkání (dáme dítěti na výběr, zda s námi chce hovořit hned nebo během dne).
- ☐ **4. Na setkání s dítětem ověřím, zda je dítě aktuálně v bezpečí.**
- ☐ Vímám si znakově ohrozit die Karty KID.
 - ☐ Ověřím bezpečí dítěte po nahlášení situace:
 - „Je něco, co tě teď trápí nebo těho se bojíš?“
 - „Stalo se od věřejšíka něco, co bys mi chtěla říct?“
 - „Můžeš mi říct, jak ses cítil/a, když jsi šel/šla dnes do školy/mizkoprahu apod.“
 - „Když se cokoliv dělo, mohl/jít za mnou.“
 - „Je ještě něco, o čem by sis se mnou chtěl/a popovídat?“
 - ☐ Po setkání si zaznamenám, co dítě říkalo, jak se chovalo a jak na nás působilo. Záznam zakládám dle předpisů své organizace.
- ☐ **5. Na setkání s dítětem mu předám kontakty na možnou pomoc (Kartu KID pro děti).**
- ☐ Předám dítěti Kartu KID pro děti a kontakty, na které se může obracet v případě potřeby – příloha 2.1.
 - ☐ Popřu s dítětem jednotlivé části karty KID a ověřuji, zda informací rozumí.
 - ☐ Ukážu dítěti (s ohledem na věk a rozumové schopnosti), jak se dostane na web Nenech to být/FaceUp a chat Linky bezpečí a společně je s ním popřu (zvyšuji tím předpoklad, že ho bude umět v krizi využít).
- www.app.faceup.com/cs
www.linkybezpecni.cz/chat
- ☐ Zeptám se dítěte, co v souvislosti s nabídnutou pomocí potřebuje (čas, místo, doprovod, další informace).
- ☐ **6. Pravidelně ověřuji, zda je dítě v bezpečí.**
- Požádám propůjčij zájem a jsem všímavý/-: průběžně se aktivně ptám dítěte, jak se dnes má, co má v plánu dělat odpoledne apod. (i krátké interakce pomáhají posilovat vztah, pocit bezpečí a důvěry).
- ☐ **7. Pokud se domnívám, že není situace dítěte ze strany OSPOD dostatečně řešena, mohu se obrátit na vedoucí OSPOD**
- (Romana Horynová, datová schránka: 497beyz, telefon: 474 637 207, 606 648 736) a dále na Krajský úřad Ústeckého kraje, zastřešený pod odborem kontroly, ul. Dlouhá 15, 400 02 Ústí nad Labem, datová schránka: 19c8vba.
- ☐ **8. Pokud zjistím, že je dítě ohroženo na životě a zdraví, postupuji podle Checklistu 1.**
- ☐ **9. Pokud je situace dítěte stabilizovaná, zahájím kroky vedoucí k podpoře dětského kolektivu dle Checklistu 3.**

Kdo může pomoci tobě, tvým sourozencům nebo kamarádům?

Návrhy řešení:

- Pokud to jde, svěřím se se svým trápením rodičům nebo požádám o radu někoho jiného z rodiny či známých.
- Promluví si s učitelem nebo učitelkou, kterým důvěřuji, případně s výchovným poradcem.
- Můžu využít schránku důvěry ve škole.

- Poradím se na tzv. OSPOD Bc. Romana Horynová, vedoucí OSPOD (474 637 207, ospod@chomutov.cz).
- Využiji aplikace Nenech to být, www.nntb.cz
- Zavolám na nonstop linku, kde mi určitě poradí (Linka bezpečí: 116 111 a Krizové centrum pro děti Triangl Spirála: 475 603 390, nonstop)

Pokud máš velký strach a cítíš se v ohrožení života:

- V případě fyzického nebo sexuálního napadení je nutné volat Policii ČR (158) nebo městskou policii (156), případně se svěřit člověku, kterému důvěřuji.
- Můžu sám/sama požádat o umístění do Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc ve ZDVOP Klokánek Chomutov (Ing. Karina Sobotková, krizová linka: 724 667 648, klokánek.chomutov@fod.cz).
- Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc Na Horách, Kovářská (Mgr. Petra Manasová, DiS., 601 390 730).

OSPOD neboli orgán sociálně-právní ochrany dětí je instituce pomáhající dětem, které něco nebo někdo trápí. Může tě vyslechnout, poradit, co máš dělat, nebo promluvit s tvými rodiči.

Nemusíš se stydět požádat o pomoc a svěřit se se svým trápením, určitě mě někdo pochopí a pomůže mi.

Kontaktuji nízkoprahové zařízení pro děti a mládež Světla Kadeň v Chomutově: klub Kámen (702 042 647), klub Molo (725 867 953), NZDM Charity Most v Chomutově: Khamoro a Zahrada (Michal Auersvald, 724 536 087, auersvald@charita-most.cz) nebo NZDM Fontána Armády spásy v Jirkově (773 770 479).

Děkuji za pozornost

martina.koplova@so-fa.cz

